

Криворука Ольга Степанівна,
*студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*
Науковий керівник: асистент кафедри цивільного права Байталюк Д. Р.

МИРНЕ ВИРІШЕННЯ СІМЕЙНИХ СПОРІВ

Роль сім'ї не можна недооцінювати, оскільки саме вона, значною мірою, впливає на розвиток, моральний стан, здоров'я людини, задоволення духовних потреб та реалізацію в суспільстві. Саме тому конфлікти у цій сфері потребують найбільш делікатного вирішення.

Найчастіше сімейні конфлікти та спори виникають у наступних групах відносин: по-перше, між подружжям стосовно перебування у шлюбі чи розірвання шлюбу; по-друге, між подружжям стосовно батьківських прав та обов'язків; по-третє, між подружжям стосовно майна і матеріальних зобов'язань та обов'язків [4, с. 8].

Сьогодні вирішення сімейних спорів є досить актуальним питанням, оскільки під час карантину, коли люди почали більше часу проводити в колі своєї сім'ї, а ситуація з пандемією залишається нестабільною, тож через напругу та невизначеність виникають спори та конфлікти, які накопичуються та призводять до розлучення, а цей процес тягне за собою нові розбіжності з питань поділу майна, місця проживання дітей, способів участі одного з батьків у житті дитини тощо. Саме цій темі присвятили свої дослідження такі науковці як, О.М. Ващук, Г.О. Гаро, М.М. Дякович, Ю.М. Жорнокуй, Г. Зер, С.Т. Йосипенко, Т.І. Шинкар та інші.

Оскільки Сімейний Кодекс України регулює сімейні відносини з метою зміцнення сім'ї як інституту і як союзу конкретних осіб, а це завдання можливо втілити безпосередньо і за допомогою створення умов для ефективного вирішення сімейно-правових спорів [1]. Враховуючи те, що законодавець закріплює можливість досудового врегулювання спору, можна стверджувати що наявність таких умов сприятиме гармонізації сімейних відносин, зміцненню сім'ї, ефективному вирішенню сімейних спорів з максимальним врахуванням інтересів сторін [2].

Враховуючи те, що вирішення спорів в суді є досить тривалим процесом, а у сімейних спорах, тривалі суперечки мають психологічний вплив на дітей, тому все частіше, хоч і з обережністю, люди звертаються до позасудових способів вирішення спорів. Крім того, в суді сторони розглядаються як суперники, натомість позасудові способи передбачають рівноправність учасників та дають можливість пошуку прийняттого для сторін рішення.

Найбільш поширеними альтернативними способами вирішення сімейних спорів є медіація, посередництво та вирішення спору за участю судді.

При вирішенні даних спорів слід пам'ятати що вони мають свої особливості це і специфічний суб'єктивний склад, тобто учасники сімейних правовідносин, саме тому можна говорити що ці спори є найбільш емоційними, крім того, значний обсяг сімейних відносин знаходиться поза межами правового регулювання, тому основним орієнтиром виступають не лише норми права, а й норми моралі, звичаї та суб'єктивне уявлення сторін спору про добро, зло, справедливість тощо. Сімейним конфліктам притаманні доволі незвичні форми протистояння, зокрема такі як: образи, докори, скандали, порушення спілкування. Такі групи спорів зазвичай є дуже динамічними та нерідко багатосторонніми, адже окрім самого подружжя, можуть долучатися інші члени родини – батьки, діти [5, с. 200].

Медіація, як позасудовий спосіб врегулювання спору, дає можливість врахувати особливості кожної ситуації, заощаджує кошти сторін, забезпечує конфіденційність, створює сприятливі умови, в межах яких сторонам легше висловити свої тривоги, сумніви щодо конкретних варіантів вирішення спору. Натомість суд, не в змозі забезпечити такі умови та налагодити взаємини за допомогою діалогу [3, с. 151].

Процедура медіації в Україні не врегульована, але наш законодавець зробив перший крок до цього. У Верховній Раді України наразі перебуває проект Закону України «Про медіацію» № 3504, який 15.07.2020 було прийнято в першому читанні. Прийняття цьо-

го закону надасть можливість внести відповідні зміни у спеціальні нормативно-правові акти, зокрема і в Сімейний Кодекс України.

Однак і наразі в СК України передбачено засоби примирення подружжя (термін на примирення, мирова угода), які мають процесуальне значення. Але за своєю суттю не відповідають принципу необхідності зміцнення сім'ї. Тому вважаю доцільним безпосередньо вказати, що сторони мають можливість звернутись до посередника.

Однак слід не забувати й про те, що у разі гострого конфлікту сторони зазвичай відразу звертаються до суду, оминаючи механізми позасудового врегулювання. Утім в сторін є можливість скористатися альтернативним способом вирішення спору в межах розпочатого судового процесу таким як врегулювання спору за участю судді [2].

Отже, спори в сім'ї супроводжуються емоційною напругою між рідними, складністю комунікації, образами. Тому важливо забезпечити механізм за допомогою якого з найменшим втручанням третіх осіб сторони могли б врегулювати як минулі конфлікти, так і не допустити виникнення їх в майбутньому.

Література:

1. Сімейний кодекс України: Закон України від 10 січня 2002 року. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2002. № 21–22. ст. 135.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України № 1618-IV від 18.03.2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів: матеріали круглого столу (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс. 2021. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14491> ISBN978-966-928-655-0
4. Мирне врегулювання сімейних спорів Г.О. Гаро, О.М. Спектор, Т.В. Водоп'ят, Т.В. Білик, А.В. Кричина, С.С. Стадник, Т.М. Жидачек, М.Л. Бабішена. Х. Фактор. 2019. 80 с.
5. Проблеми сучасного сімейного права: моногр. за наук. кер. док. юрид. наук І.С. Лукасевич-Крутник. Тернопіль: ЗУНУ. 2020. 208 с.